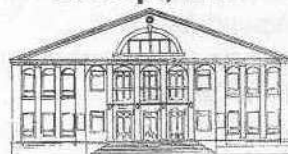

Держава та регіони

Серія: Економіка
та підприємництво
2008 р., № 2

Науково-виробничий журнал

виходить шість разів на рік

Голова редакційної ради: В.Л. Корінєв,
доктор економічних наук, професор

Відповідальний редактор:

В.М. Порожня, доктор економічних наук,
професор

Редакційна колегія:

В.М. Бородюк, доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НАН України

Ю.Г. Лисенко, доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НАН України

В.Г. Бодров, доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України

М.Х. Корецький, доктор наук з державного управління,
професор, заслужений діяч науки і техніки України

В.В. Вігліньський, доктор економічних наук, професор

А.В. Войчак, доктор економічних наук, професор

О.І. Дацій, доктор економічних наук, професор

Ф.В. Зінов'єв, доктор економічних наук, професор

М.М. Іванов, доктор економічних наук, професор

П.М. Макаренко, доктор економічних наук, професор

Л.Ю. Мельник, доктор економічних наук, професор

В.Я. Нусінов, доктор економічних наук, професор

В.А. Павлова, доктор економічних наук, професор

С.Я. Салига, доктор економічних наук, професор

Г.А. Семенов, доктор економічних наук, професор

Л.Н. Сергєєва, доктор економічних наук, професор

А.А. Ткач, доктор економічних наук, професор

Р.Б. Тяп, доктор економічних наук, професор

О.І. Черняк, доктор економічних наук, професор

Відповідальний секретар: С.В. Белькова

Редактори: А.О. Бессараб, Г.І. Гутман

Технічне редагування

та комп'ютерна верстка: О.О. Івченко

Дизайн обкладинки: Я.В. Зоська

Журнал включено до переліку фахових
видань згідно з Постановою Президії
ВАК України від 11.04.2001 р. № 5-05/4

Засновник:

**Гуманітарний університет
“Запорізький інститут державного
та муніципального управління”**

Свідоцтво Державного комітету інформаційної
політики, телебачення та радіомовлення України
про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації

Серія КВ № 6243 від 18.06.2002 р.

Видавець:

**Гуманітарний університет
“Запорізький інститут державного
та муніципального управління”**
Свідоцтво Державного комітету телебачення
та радіомовлення України
про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 2041 від 22.12.2004 р.

**Класичний приватний університет
є правонаступником
Гуманітарного університету
“Запорізький інститут
державного та муніципального управління”**

Журнал ухвалено до друку вченою радою
Класичного приватного університету
27 лютого 2008 р., протокол № 6

Усі права захищені. Повний або частковий передрук
і переклади дозволено лише за згодою автора
і редакції. При передрукуванні посилання на журнал
“ДЕРЖАВА ТА РЕГІОНИ. СЕРІЯ: ЕКОНОМІКА
ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО” обов'язкове.
Редакція не завжди поділяє думку автора і не відповідає
за фактичні помилки, яких він припустився.

Адреса редакції:

Класичний приватний університет
69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70-6.
Телефони/факс: (0612) 220-10-06, 63-99-73

Здано до набору 25.01.2007.

Підписано до друку 21.04.2008.

Формат 60×84/8. Різографія. Тираж 300 пр. Замовлення № 174.
Виготовлено на поліграфічній базі Класичного приватного університету

ISSN 1814-1161

© Класичний приватний університет, 2008

бухгалтерського обліку. Теоретичні засади бухгалтерського обліку та контролю виступають інструментарієм проведення, відображення, визнання, оцінки та прогнозування соціально-економічних процесів. Відповідно до існуючих вимог методики обліку мають забезпечувати об'єктивність реальних оцінок сучасного економічного стану, перспектив і можливостей розвитку господарюючих суб'єктів. Кожна ділянка обліку повинна сприяти зростанню ефективності виробництва, підвищенню якості продукції та забезпеченню раціонального використання наявних ресурсів.

У зв'язку із значними змінами, що відбуваються в організації та техніці ведення бухгалтерського обліку витрат виробництва, його вдосконалення нерозривно пов'язане з вирішенням актуальних завдань в економіці України: збільшенням обсягу виробництва продукції (робіт, послуг), зниженням собівартості продукції, підвищенням продуктивності праці, виявленням і використанням внутрішньогосподарських резервів. Для успішного розв'язання всіх цих проблем потрібні не лише спеціальні фундаментальні дослідження. Необхідно максимально зорієнтувати науковців і практиків не тільки на запозичення зарубіжного досвіду, а й на розвиток найкращих вітчизняних традицій обліку, здатних забезпечити в умовах національної економіки високі результати.

Проте одночасно з цим поза увагою вчених залишилася проблема впливу реформи на організацію обліку витрат діяльності хлібопекарних підприємств. Оскільки і планування, і облік повинні базуватися на загальних принципах і підходах, тобто на загальній методології, то стає зрозумілим, що одночасно з перебудовою системи обліку має здійснюватися і перегляд методологічних засад визначення собівартості. Безпосередній вплив на формування собівартості хлібопекарної продукції справляє організація обліку прямих і накладних витрат, вдосконалення системи контролю за рівнем витрат, оперативність отримання інформації про рівень витрат тощо.

II. Постановка завдання:

- проаналізувати стан обліку і внутрішньогосподарського контролю за витратами в існуючій практиці хлібопекарних підприємств;
- провести порівняння вітчизняної та зарубіжної систем бухгалтерського обліку;
- сформулювати цільову функцію й напрями вдосконалення обліку витрат хлібопекарного виробництва.

III. Результати

Як відомо, основними факторами зростання прибутку є [1]: збільшення обсягу виробництва; зниження собівартості продукції (у тому числі зменшення витрат праці); зниження прямих матеріальних витрат (покращення

використання обладнання, палива, енергії, матеріалів, зменшення позавиробничих витрат тощо). Собівартість хлібопекарної продукції має досить складну внутрішню будову, або структуру. Розмежування різних елементів собівартості дає змогу здійснювати їх облік і на цій основі визначити загальний обсяг витрат, виявляти закономірності та тенденції їх динаміки, а з цим і шляхи зниження. Структуру собівартості хлібопекарної продукції з метою розробки системи пропозицій щодо зниження рівня витрат доцільно, на наш погляд, розглядати у двох площинах: за елементами витрат і за статтями калькуляції. Такий підхід забезпечує єдність двох основних аспектів управлінського та бухгалтерського обліку.

На наш погляд, саме поєднання управлінського (окремі автори для позначення вживають термін "внутрішньогосподарський" [3]) та фінансового обліку забезпечує ефективні важелі оперативного впливу на рівень витрат. Виходячи із цього, однією з найбільш вагомих проблем, яку слід вирішити на теоретичному рівні, є проблема узгодження та забезпечення взаємозв'язку управлінського й бухгалтерського обліку в хлібопекарній галузі. Ця проблема супроводжується також взаємопов'язаними супутніми особливостями та недоліками. Оскільки система управлінського обліку потребує додаткових фінансових витрат, то найбільш доцільно її застосовувати на великих виробничих хлібопекарних підприємствах. Тоді поза увагою залишаються малі суб'єкти господарювання, яких у цій галузі є більше ніж 40% від загальної чисельності підприємств на Україні. Отже, теоретичні розробки мають бути спрямовані на створення зручної, нескладної та недорогої системи управління витратами, що є особливо актуальним в умовах ринкового середовища.

Ринкові відносини визначають також важливе значення показника собівартості як економічної категорії. Цей показник є одним з найбільш важливих в управлінні економічними параметрами хлібопекарного виробництва, оскільки в ньому знаходять відображення зростання продуктивності праці, економія ресурсів, технічний прогрес, що є вагомими інструментами ведення господарства. Визначення собівартості в економічній літературі прийнято називати калькулюванням [1]. Собівартість характеризує всі сторони виробничої діяльності господарської ланки. Вона також тісно пов'язана з рівнем цін на використання сировини і матеріалів, палива, енергії, з рівнем цін на випущену продукцію.

Вищезазначене дає змогу стверджувати, що собівартість хлібопекарної продукції – системний показник, який характеризує всі сторони діяльності виробничих підприємств

бухгалтерського обліку. Теоретичні засади бухгалтерського обліку та контролю виступають інструментарієм проведення, відображення, визнання, оцінки та прогнозування соціально-економічних процесів. Відповідно до існуючих вимог методики обліку мають забезпечувати об'єктивність реальних оцінок сучасного економічного стану, перспектив і можливостей розвитку господарюючих суб'єктів. Кожна ділянка обліку повинна сприяти зростанню ефективності виробництва, підвищенню якості продукції та забезпеченню раціонального використання наявних ресурсів.

У зв'язку із значними змінами, що відбуваються в організації та техніці ведення бухгалтерського обліку витрат виробництва, його вдосконалення нерозривно пов'язане з вирішенням актуальних завдань в економіці України: збільшенням обсягу виробництва продукції (робіт, послуг), зниженням собівартості продукції, підвищенням продуктивності праці, виявленням і використанням внутрішньогосподарських резервів. Для успішного розв'язання всіх цих проблем потрібні не лише спеціальні фундаментальні дослідження. Необхідно максимально зорієнтувати науковців і практиків не тільки на запозичення зарубіжного досвіду, а й на розвиток найкращих вітчизняних традицій обліку, здатних забезпечити в умовах національної економіки високі результати.

Проте одночасно з цим поза увагою вчених залишилася проблема впливу реформи на організацію обліку витрат діяльності хлібопекарних підприємств. Оскільки і планування, і облік повинні базуватися на загальних принципах і підходах, тобто на загальній методології, то стає зрозумілим, що одночасно з перебудовою системи обліку має здійснюватися і перегляд методологічних засад визначення собівартості. Безпосередній вплив на формування собівартості хлібопекарної продукції справляє організація обліку прямих і накладних витрат, вдосконалення системи контролю за рівнем витрат, оперативність отримання інформації про рівень витрат тощо.

II. Постановка завдання:

- проаналізувати стан обліку і внутрішньогосподарського контролю за витратами в існуючій практиці хлібопекарних підприємств;
- провести порівняння вітчизняної та зарубіжної систем бухгалтерського обліку;
- сформулювати цільову функцію й напями вдосконалення обліку витрат хлібопекарного виробництва.

III. Результати

Як відомо, основними факторами зростання прибутку є [1]: збільшення обсягу виробництва; зниження собівартості продукції (у тому числі зменшення витрат праці); зниження прямих матеріальних витрат (покращення

використання обладнання, палива, енергії, матеріалів, зменшення позавиробничих витрат тощо). Собівартість хлібопекарної продукції має досить складну внутрішню будову, або структуру. Розмежування різних елементів собівартості дає змогу здійснювати їх облік і на цій основі визначити загальний обсяг витрат, виявляти закономірності та тенденції їх динаміки, а з цим і шляхи зниження. Структуру собівартості хлібопекарної продукції з метою розробки системи пропозицій щодо зниження рівня витрат доцільно, на наш погляд, розглядати у двох площинах: за елементами витрат і за статтями калькуляції. Такий підхід забезпечує єдність двох основних аспектів управлінського та бухгалтерського обліку.

На наш погляд, саме поєднання управлінського (окремі автори для позначення вживають термін "внутрішньогосподарський" [3]) та фінансового обліку забезпечує ефективні важелі оперативного впливу на рівень витрат. Виходячи із цього, однією з найбільш вагомих проблем, яку слід вирішити на теоретичному рівні, є проблема узгодження та забезпечення взаємозв'язку управлінського й бухгалтерського обліку в хлібопекарній галузі. Ця проблема супроводжується також взаємопов'язаними супутніми особливостями та недоліками. Оскільки система управлінського обліку потребує додаткових фінансових витрат, то найбільш доцільно її застосовувати на великих виробничих хлібопекарних підприємствах. Тоді поза увагою залишаються малі суб'єкти господарювання, яких у цій галузі є більше ніж 40% від загальної чисельності підприємств на Україні. Отже, теоретичні розробки мають бути спрямовані на створення зручної, нескладної та недорогої системи управління витратами, що є особливо актуальним в умовах ринкового середовища.

Ринкові відносини визначають також важливе значення показника собівартості як економічної категорії. Цей показник є одним з найбільш важливих в управлінні економічними параметрами хлібопекарного виробництва, оскільки в ньому знаходять відображення зростання продуктивності праці, економія ресурсів, технічний прогрес, що є вагомими інструментами ведення господарства. Визначення собівартості в економічній літературі прийнято називати калькулюванням [1]. Собівартість характеризує всі сторони виробничої діяльності господарської ланки. Вона також тісно пов'язана з рівнем цін на використання сировини і матеріалів, палива, енергії, з рівнем цін на випущену продукцію.

Вищезазначене дає змогу стверджувати, що собівартість хлібопекарної продукції – системний показник, який характеризує всі сторони діяльності виробничих підприємств

і, зрештою, результати їх роботи, відображає не тільки процеси виробництва, а й процеси розподілу продукції. Собівартість відображає виробничі відносини на підприємстві, показує в грошовій формі частину суспільних витрат і включає величину витрат на використані сировину та матеріали

(борошно, допоміжні матеріали), заробітну плату, паливо, енергію тощо. Значення показника собівартості в управлінні хлібопекарним підприємством дає змогу визначити цільову функцію (мету) обліку витрат виробництва (рис.) і на цій основі будувати теоретичні дослідження.

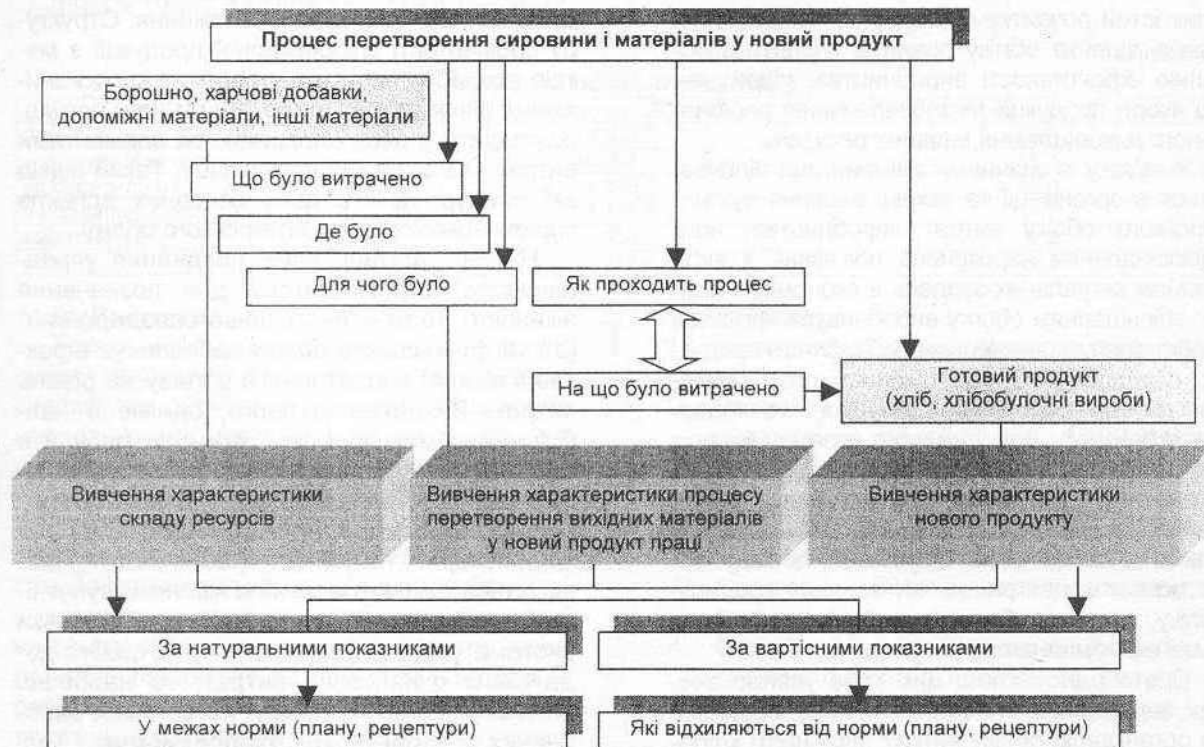

Рис. Цільова функція бухгалтерського обліку витрат на виробництво на хлібопекарних підприємствах

Рисунок свідчить, що з даних бухгалтерського обліку повинно бути видно: скільки і які матеріали було витрачено на виробництво, їх натуральні та вартісні параметри, характеристику перетворення речовини у новий продукт праці, кількісні і вартісні характеристики нового продукту праці. Незважаючи на різноманітність видів схем виготовлення хлібопекарної продукції, облік витрат на виробництво на таких підприємствах можна подати як процес, який складається з таких етапів:

- облік формування елементів витрат за центрами первинного використання ресурсів виробництва (сировини і матеріалів тощо) і за ознаками (прямі або непрямі витрати);
- розподіл та перерозподіл витрат за напрямами відповідно до особливостей технології та організації виробництва;
- зведення витрат за проміжними та кінцевими центрами витрат;
- визначення сукупної собівартості продукції;
- визначення собівартості окремих видів продукції;
- облік витрат окремих видів продукції.

У хлібопекарній галузі на всіх етапах наявний ряд проблем. Так, перший з вищезваних етапів характеризується проблемою оптимізації документообороту та розмежування витрат на прямі і непрямі.

Перерозподіл витрат супроводжується проблемою вибору критерію такого розподілу. Облік визначення сукупної собівартості продукції характеризується (згідно з вимогами П(С)БО) проблематичністю визначення повної собівартості, адже ряд витрат, що стосуються виробництва продукції, списуються за рахунок фінансових результатів. Особливо важливою є також проблема обліку собівартості окремих видів та одиниць продукції, яка в хлібопекарній галузі супроводжується використанням умовних вимірників обсягу виробництва (для перерахунку використовуються нормативні коефіцієнти перерахунку, що передбачає можливість виникнення похибок). Актуальність вимог удосконалення стосується як первинного, так і зведеного обліку, адже облік витрат на виробництво потрібен для визначення суспільних витрат і одержаних результатів, а його дані використовуються при обчисленні національного доходу, величини чистої продук-

ції; при зіставленні міжгалузевих балансів. Крім того, надзвичайно важливо, на наш погляд, зосередити увагу на вдосконаленні системи внутрішньогосподарського обліку та управлінні витратами.

Діяльність хлібопекарних підприємств у сучасних умовах, як і інших суб'єктів господарювання будь-якого профілю, спрямована на послідовне забезпечення виконання двох основних завдань. Перше – зростання прибутку завдяки розширенню асортименту продукції, збільшенню обсягу діяльності. Друге – зростання прибутку за рахунок покращення механізмів управління й контролю, зниження витрат, прискорення обігу коштів, впровадження ефективних технологій, боротьби за покупця. При вирішенні першого завдання відбувається швидке збільшення витрат, хоча загальний кінцевий результат може поліпшуватися за рахунок збільшення обсягів реалізації. Вирішити друге завдання шляхом зменшення витрат можна лише тоді, коли є достатньо повна інформація про всі процеси, які відбуваються на підприємстві, тобто існує добре налагоджена система оперативного обліку.

Крім того, з метою розробки системи пропозицій з удосконалення обліку витрат хлібопекарного виробництва необхідно визначити його основні завдання, які, на наш погляд, з урахуванням виняткової ролі обліку витрат, можна сформулювати таким чином:

1. Дієвий контроль за нормативним використанням сировини, матеріалів, палива, електроенергії, витрат на оплату праці, а також витрат на обслуговування виробництва й управління.
2. Оперативне виявлення непродуктивних витрат і витрат у виробництві з метою подальшого запобігання їх виникненню.
3. Зведення витрат за місцями їх виникнення і в цілому по підприємству.
4. Правильне розмежування витрат між різними видами готової хлібопекарної продукції.
5. Своєчасне і точне визначення та віднесення фактичних витрат, пов'язаних з виробництвом продукції на її собівартість.

Для вирішення цих завдань потрібен своєчасний і точний облік виробничих витрат, який забезпечував би правильне віднесення їх на відповідні види виробів, а щоденний поточний облік витрат по місцях виникнення витрат, повсякденне виявлення відхилень від встановлених норм, причин і винуватців цих відхилень повинен задовольняти вимоги оперативного управління виробництвом.

Слід зауважити, що світова тенденція розвитку економічних систем підтверджує необхідність пристосування до загальновідомих науково обґрунтованих системних

стандартів та акцентує увагу на доцільності їх упровадження. Реформування економіки України в цілому та хлібопекарної галузі зокрема, інтеграція у світове економічне середовище та зміна податкового кодексу створюють нові економічні реалії, які повинні адекватно відобразитися в обліку.

Так, сучасний облік витрат хлібопекарного виробництва здійснюється в умовах, коли було прийнято Закон України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" та впроваджено П(С)БО, які мали б пристосувати вітчизняний бухгалтерський облік до нових умов та наблизити до міжнародних стандартів обліку. Проте введення вказаних документів і їх застосування в такій важливій галузі людської діяльності, як виробництво хлібопродуктів, викликало ряд проблем, які зводяться до такого: недосконалість П(С)БО – положення розроблені дуже поверхово, не описують багатьох термінів і загалом нагадують неякісне копіювання міжнародних стандартів бухгалтерського обліку; неузгодженість П(С)БО з податковим законодавством і навпаки.

Застосування в Україні міжнародних стандартів, тобто прийняття П(С)БО, загострило неузгодженість між бухгалтерським обліком і податковими розрахунками. Це зумовлено тим, що нова нормативна база бухгалтерського обліку та попередньо прийняті податкові закони регламентують різні підходи щодо бухгалтерського обліку та проведення податкових розрахунків. Непослідовність нормативної бази України виявляє себе в частині обліку доходів та витрат хлібопекарних підприємств, основних засобів, запасів, відстрочених податкових активів і зобов'язань. Все це надалі впливає на визначення прибутку підприємства, що підлягає оподаткуванню й методика розрахунку якого радикально відрізняється в податковому та бухгалтерському обліку. Незважаючи на те, що питання обліку й контролю витрат, собівартості продукції, робіт і послуг досить повно висвітлені в нормативних та інструктивних документах, у хлібопекарній галузі ці питання залишаються проблемними. Зокрема, до них слід зарахувати: порядок формування собівартості хлібобулочної продукції у фінансовому та управлінському обліку; підвищення оперативності процесу розрахунку собівартості; посилення внутрішнього економічного контролю за її формуванням; використання облікової інформації про собівартість в управлінні виробництвом та інші.

Крім того, на сучасному етапі важливою проблемою, яка безпосередньо стосується обліку на хлібопекарних підприємствах, виступає також пошук резервів зниження витрат. Спрямованість на вирішення цієї проблеми в хлібопекарній промисловості потребує розгляду можливостей забезпечення та-

ких резервів за рахунок раціонального використання матеріалів і сировини (основну частку якої становить борошно), скорочення витрат від браку, непродуктивних витрат і втрат, незадовільної організації використання машин і обладнання тощо. Забезпечити досягнення зниження собівартості за цими напрямками можливо завдяки правильному вибору підходу до побудови внутрішньогосподарського обліку витрат на виробництво. В.В. Сопко зазначає, що існують два основних підходи щодо обліку витрат [1, с. 506].

Перший підхід спрямований на вдосконалення калькуляції та контролю за витратами, пов'язаними з кожним окремим видом готової продукції. У такому разі, на думку вищезазначеного автора, йдеться про поділ всіх витрат на прямі та непрямі (загальні). Системи обліку, що реалізують цей підхід, призначені для обчислення повних витрат у собівартості продукції. Це твердження в цілому має обґрунтування, однак уточнення в дужках "загальні", на наш погляд, вжите неправильно, адже в цьому випадку воно ніби виступає синонімом до терміна "непрямі", що є абсолютно хибним. Другий підхід спрямований на вдосконалення методики прийняття управлінських рішень, вміння коригувати їх залежно від змін ринкової кон'юнктури та зовнішніх чинників. Цей підхід реалізують системи неповних витрат у собівартості продукції.

Крім того, В.В. Сопко зауважує, що перелічені підходи до обліку ґрунтуються на відображенні залежності витрат від змін в обсязі та структурі виробленої готової продукції. Відповідно, постає потреба класифікувати витрати на змінні (продуктивні) та сталі. Якщо перший підхід, згаданий вище, орієнтований на виробництво, то другий – на ринок. "Ринкові" системи обліку забезпечують у кожному звітному періоді контроль над впливом розміру витрат на обсяг готової продукції та результати від реалізації продукції. У них відображається і зворотний вплив. Основним оцінним показником у цих системах є "результат бруто", який у міжнародній практиці називають також внеском на покриття [1, с. 506].

При цьому результат бруто визначають як різницю доходу від реалізації та змінних витрат. Він є джерелом покриття сталих витрат і прибутку. Сталі витрати розглядаються в цих системах обліку як одне ціле (блок) і не порівнюються з конкретними виробами. Орієнтований на ринок підхід до обліку витрат привів до формування в економічно розвинених країнах нових варіантів обліку, окремі з яких можуть бути використані в обліковій практиці хлібопекарних підприємств. Так, у США був розроблений облік змінних витрат ("директ-кост"), у Європі – облік покриття, причому у двох різновидах: у Франції – це система "витрати-випуск", у

ФРН – "покриття витрат". Усі згадані варіанти дають змогу певною мірою спростувати облік, зводячи його до моделювання змін однієї змінної, а саме йдеться про залежність витрат від змін обсягів та структури виробництва [2].

Позитивними рисами "ринкових" систем обліку витрат є гнучкість та простота їх практичного застосування в короткострокових розрахунках, характерних для підприємств з диференційованим серійним чи масовим виробництвом, що зазнає впливу кон'юнктурних коливань. Недоліком цих систем є занадто складні обчислення націнки на покриття сталих витрат. Це пояснюється тим, що націнка містить, крім сталих витрат, ще й прибуток, а через це витрати змішують з доходами. Саме тому орієнтовані на ринок системи обліку витрат непридатні для прийняття середньо- та довгострокових рішень з таких питань, як зміни у виробничому потенціалі підприємства, у структурі та видах його витрат. Такі питання особливо характерні для підприємств із коротко- чи середньостроковим виробничим циклом, який охоплює вузький асортимент.

Незважаючи на те, що у сфері вдосконалення обліку в Україні вітчизняні вчені досягли значних результатів, наприклад, у галузі обліку витрат (у тому числі нормативний метод), ряд учених схиляється до думки про необхідність в умовах ринку забезпечувати не констатацію вже здійснених фактів, а дослідження можливості впливу на явища в процесі їх обліку (тобто перетворення бухгалтерів із звичайного фіксатора господарських операцій (подій) в активного аналітика та співучасника господарювання) [4].

Таким чином, дискусія про доцільність кардинального реформування вітчизняної системи бухгалтерського обліку до сьогодні залишається актуальною, зокрема, деякі вчені роблять висновок про певну штучність, надуманість висловлювань окремих економістів, які стверджують про абсолютні переваги зарубіжного досвіду. Разом з тим, порівняння вітчизняної практики обліку із зарубіжним досвідом, наприклад французьким, дає змогу прослідкувати ряд спільних рис, які, за умови незначних змін, матимуть однакову принципову структуру.

IV. Висновки

На основі аналізу процесів здійснення обліку і внутрішньогосподарського контролю на хлібопекарних підприємствах і порівняльної оцінки вітчизняної і зарубіжної системи бухгалтерського обліку запропоновано напрями їх удосконалення.

Література

1. Сопко В.В. Бухгалтерський облік: Навч. посіб. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 578 с.

2. Лучко М.Р., Бенько І.Д. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: Навч. посіб. – Тернопіль, 2004. – 236 с.
3. Нападowska Л.В. Внутрішньогосподарський контроль в ринковій економіці: Монографія. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. – 224 с.
4. Бутинець Ф.Ф. Проблеми науки бухгалтерського обліку: реалії: Монографія. – Житомир: ПП "Рута", 2005. – 324 с.

УДК 658.115.009

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ОСНОВНИХ ФАКТОРІВ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Селезньова О.В.

аспірант Класичного приватного університету

Annotation

The model of competitiveness factors influencing on efficiency industrial enterprises' activity, parameters and indexes used for the analysis of industrial enterprises competitiveness are considered.

Анотація

Розглянуто класифікацію й модель факторів конкурентоспроможності промислового підприємства, а також показники та параметри взаємодії промислового підприємства з іншими суб'єктами.

Ключові слова

Конкурентоспроможність, класифікація, взаємодія, модель факторів конкурентоспроможності, конкурентна позиція підприємства.

I. Вступ

В умовах інтеграції України до загальноєвропейських і світових структур та проникнення на вітчизняний ринок потужних іноземних транснаціональних компаній загострюється питання формування вітчизняними підприємствами конкурентних переваг і на цій основі досягнення ними перемоги в конкурентній боротьбі. На сьогодні зростає роль конкурентоспроможності підприємств як основного критерію, що забезпечує ефективність виробництва та сприяє швидкому інтегруванню України до ЄС [3, с. 110].

Ринкова економіка передбачає для підприємств, які бажають зайняти гідне місце на ринку, працювати та розвиватися, а не лише виживати, орієнтацію на нові, прогресивні інструменти управління, пов'язані з формуванням та підтримкою довгострокових конкурентних переваг, які ґрунтуються на ключових компетенціях. Досягнути ключових компетенцій підприємство може лише за рахунок таких специфічних характеристик, які досить довго будуть притаманні лише їм носію та які важко скопіювати конкурентам.

II. Постановка завдання

Мета статті – розглянути фактори конкурентоспроможності, що впливають на діяльність промислових підприємств, а також ви-

значити особливості класифікації основних факторів конкурентоспроможності підприємства й оцінити характер взаємодії промислового підприємства з ринковим середовищем.

III. Результати

Конкурентоспроможність будь-якої категорії передбачає наявність факторів, що на неї впливають. Ці фактори перебувають у взаємозв'язку й взаємозалежності один від одного, тому цю економічну категорію необхідно розглядати як систему з усіма її властивостями, такими як: складність структури системи, безперервність функціонування й розвитку, цілісність системи, синергічність, взаємозалежність системи й зовнішнього середовища.

Конкурентоспроможність підприємства прямо залежить від конкурентоспроможності продукції, яку воно випускає, тому при оцінюванні конкурентної позиції підприємства важливо врахувати параметри продукції, здатної забезпечити виробникові успіх на ринку.

Аналізуючи існуючі класифікації, можна відзначити, що більшість з них обмежуються переліком факторів внутрішнього формування, а також ототожнюють оцінні показники факторів безпосередньо із самими факторами конкурентоспроможності. На нашу думку, найкраще зобразити класифікацію факторів, що впливають на конкурентоспроможність промислового підприємства, у вигляді таблиці. Подана в таблиці класифікація поділяє фактори залежно від сфери діяльності, у якій вони формуються, на:

- технічні, що включають складивчі характеристики продукції, які забезпечують їй належний рівень конкурентоспроможності, а також технологічні особливості виробництва;
- економічні, що включають цінові параметри продукції, показники господарської діяльності підприємства й комплекс маркетингу, реалізований на підприємстві для підтримки його конкурентоспроможності;